

Helse- og omsorgsplan Porsgrunn kommune

2019-2030

HELSE OG OMSORG

Innhold

Bakgrunn	2
Andre relevante kommunale planer	2
Lovgrunnlag	3
Dagens situasjon.....	3
Visjon	6
Virkemidler for å nå visjonen	7
Samarbeid.....	8
Oppvekst.....	8
Bolig og byutvikling.....	9
Informasjon	10
Pasientjournal.....	10
Avklarte forventninger	12
Mestring i ulike livsfaser.....	13
Frivillighet	13
Velferdsteknologi	13
Koordinering - brukeren i sentrum.....	15
Koordinering.....	15
Avslutning.....	16

Bakgrunn

Porsgrunn kommunes visjon «Sammen om Porsgrunn» er uavhengig av organisering og tjenester. Denne visjonen vil fortsatt være relevant for kommunen som helhet, og for helse- og omsorgstjenestene i inngangen til en ny planperiode for årene 2019-2030.

Kommuneplanens samfunnsdel viser tydelige mål og prioriteringer som samsvarer med vedtatt handlingsplan for folkehelse, og innholdet i samhandlingsreformen. Eksempler på dette er satsningsområdene forebygging, folkehelse, tilgang på naturområder, sosiale møteplasser, deltakelse i frivillig arbeid og nærhet til tjenesten. Samtidig som det på den ene siden forventes kompleks og tverrfaglig koordinert innsats og helhetlige tjenester, fokuseres det også i overordnet lovverk og retningslinjer på lavterskeltilbud og mestring, god informasjon og pårørendestøtte. Målbildet er sammensatt og differensiert, og de ulike perspektivene vil alle få stor betydning for utvikling av kommunens helse og omsorg de kommende årene.

Årlige budsjett og handlingsprogram synliggjør strategier og ulike mål og tiltak på kort eller lenger sikt, og er hentet fra ulike kommunale planer og vedtak for satsninger i kommunen.

Handlingsprogrammet synliggjør også Porsgrunn kommunes økonomiske handlingsrom og hvilke rammeforutsetninger som påvirker retning og veivalg. For Porsgrunn kommune, som store deler av landet for øvrig, er **det beregnet en demografisk utvikling med sterk vekst i de eldste aldersgruppene** og synkende fødselstall. Samtidig med at andelen arbeidsaktive i befolkningen synker, kan det antas at befolkningens forventninger til offentliges evne til å produsere velferd fortsetter å øke. Dersom det ikke avklares i større grad hvilke forventninger innbyggerne har til hva kommunen kan bidra med, hva andre aktører og samarbeidsparter kan utføre og hva den enkelte må forvente å være ansvarlig for selv, vil området kreve høy vekst i ressurstilgangen. For å opprettholde gode tjenester og tilbud er det behov for både tydelig mål og satsninger, god informasjon og samhandling både i og utenfor kommunal virksomhet.

Andre relevante kommunale planer

Porsgrunn kommune har en vedtatt omsorgsplan for perioden 2008-2020 samt temaplan 2014-2020 for boligsosialt arbeid, psykisk helsearbeid, rusomsorg og vold i nære relasjoner. Siden de nevnte planer ble vedtatt, har helse og omsorg organisatorisk blitt et samlet fagområde i kommunen, slik at denne helse- og omsorgsplanen vil favne det nye brede perspektivet på et overordnet nivå. I tidligere planer ble særlig utfordringene med et økende antall personer over 67 år fremhevet, samtidig som det ble pekt på en stadig økning i ressursbruk til personer under 67 år. Komplekse utfordringer gjør seg like gjeldende for den neste planperioden, og det er verdt å merke seg at tjenester til yngre aldersgrupper er økende både nasjonalt og lokalt i Porsgrunn.

Kommunalområdet har også ulike fagplaner som påvirker området som plan for legetjenester, plan for habilitering og rehabilitering, handlingsplan for folkehelse og digitaliseringsstrategi.

Virksomhetene har egne «virksomhetsplaner» som interne plandokument. Disse planene inneholder en større konkretisering av hvordan de ulike målsetninger skal iverksettes gjennom ulike tiltak.

Veiledende tildelingskriterier for helse- og omsorgstjenester er både et arbeidsverktøy og et dokument som avklarer kommunens praksis. Kriteriene revideres årlig med bakgrunn i vedtatt lovverk, forskrifter og ulike veiledere. Kriteriene synliggjør hvilke vurderinger som legges til grunn for tildeling av helse- og omsorgstjenester i Porsgrunn kommune. For å komplementere informasjon om status for helse- og omsorgstjenestene, rapporterer rådmann på ulike tjenestetall og tjenesteavvik

som gir en pekepinn på hvordan de ulike tjenestene prioriteres, men også om kvalitet på tjenestene som ytes.

Gjeldende handlingsprogram inneholder strategier og mål for helse- og omsorgstjenestene som periodemål for 2019-22, med særlig fokus på nye lovkrav og nasjonale føringer. Av konkrete tiltak i handlingsprogrammet og i kommunens planstrategi, er revisjon av helse- og omsorgsplan, og innføring av tiltak som følge av kvalitetsreformen «Leve hele livet» som ble vedtatt i 2019. Strategiene i reformen vil legges til grunn for utforming av tiltak i de ulike kommunene, med forventninger om en tverrsektoriell medvirkning. Denne samlede helse- og omsorgsplanen svarer opp revisjon av helse- og omsorgsplan, og danner en overordnet langsiktig plan for helse og omsorg. Planen tar stilling til elementer i «Leve hele livet», og danner grunnlag for strategiske valg og målsetninger som vil videreføres i kommunens planer og kriterier i utøvelsen av det samlede helse- og omsorgsarbeidet i Porsgrunn kommune.

Lovgrunnlag

Kommunene styres av en rekke lover som i stor grad definerer den helse- og omsorgstjeneste som er pålagt og nødvendig å yte. Lovverket gir likevel i liten grad føringer for nivået på tjenestene, slik som bemanningsnorm eller hyppighet på tjenester i hjemmet. Gjennom lovverket gis gode rettigheter for pasienter, brukere, pårørende og kommunens ansatte. Det vektlegges i stor grad at brukere skal medvirke i utforming av tjenestene, og at det skal være brukermedvirkning på systemnivå.

Lovene som får størst betydning for planen er helse- og omsorgstjenesteloven, pasient- og brukerrettighetsloven, folkehelseloven og helsepersonell-loven. Videre er det en rekke særlover og forskrifter som vil påvirke kommunens ansvar, innbyggernes rettigheter. Dette må tas hensyn til i saksbehandling og utøvelse av tildelte tjenester.

I tillegg til lovgivning, er det lagt frem en rekke meldinger til Stortinget som gir kommunen føringer på prioriteringer og utøvelse av tjenesten. Meldingene de senere år har stort fokus på brukermedvirkning, forebygging, folkehelse, tidlig innsats og mestring, samhandling, samt helhetlige og koordinerte tjenester. Dette skal gjenspeile seg i helse- og omsorgsplanen som nå er utarbeidet for Porsgrunn kommune. Meldingene peker på at brukere av kommunale tjenester må bli en enda større ressurs i eget liv, samtidig som frivillig innsats og velferdsteknologi skal gi brukere muligheter til å mestre hverdagen selv. Dette skal skje med god informasjon og tilrettelegging fra kommunen der det er nødvendig.

Dagens situasjon

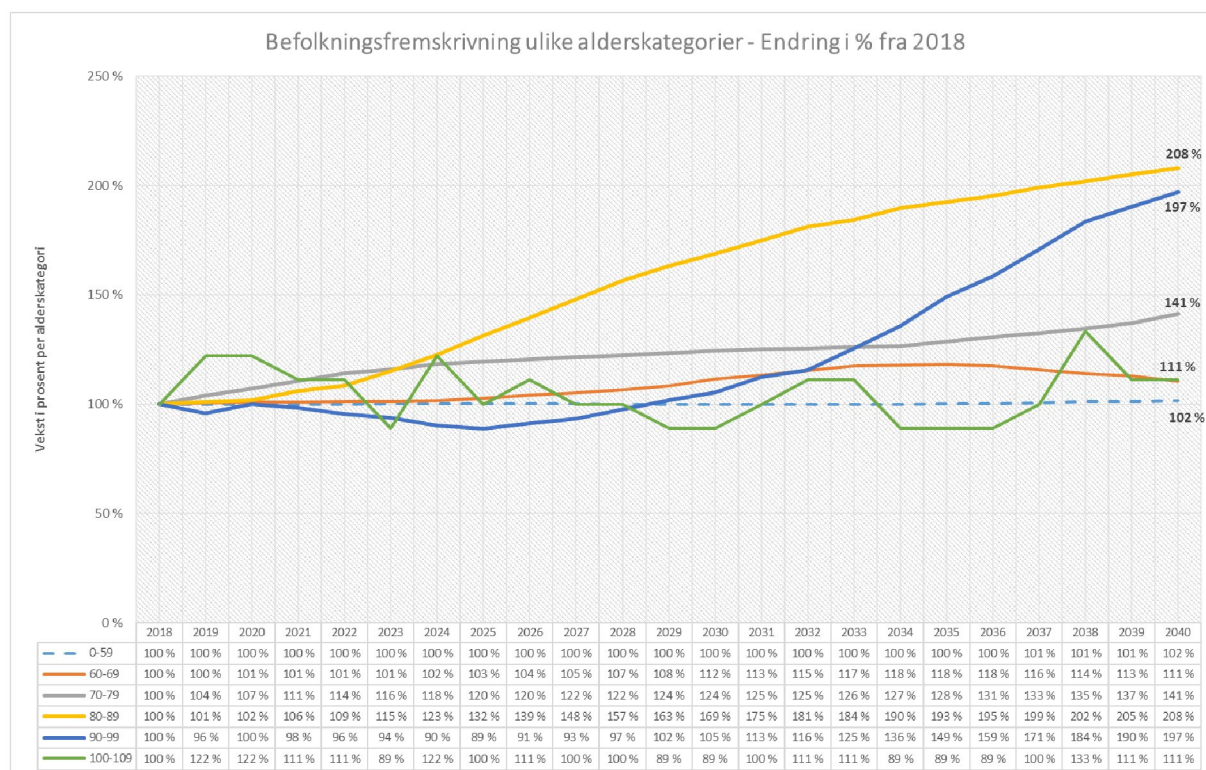
Kommunalområdet helse og omsorg har ansvar for kommunens helse- og omsorgstjenester som lovreguleres i helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1 og omfatter alle pasient- og brukergrupper, herunder personer med somatisk eller psykisk sykdom, skade eller lidelse, rusmiddelproblem, sosiale problemer eller nedsatt funksjonsevne. En del av kommunens helsetjenester favner alle innbyggere, og særlig vil dette gjelde barselopsomsorg, helsestasjon og skolehelsetjeneste og fastlegeordningen. Kommunen har plikter som utfordres i ulik grad når det gjelder kompetanse og rekruttering, og dette har kommet til uttrykk i varierende grad de siste årene. Årsakene kan være begrunnet i forhold som utdanningskapasitet (helsesykepleiere), men også konkurranse om de samme faggruppene. Legetjenestene er under press i store deler av landet, og Porsgrunn kommune har lagt strategier for å møte innbyggernes behov gjennom en plan for legetjenester med sine konkrete tiltak.

Ansvaret for kommunens helse- og omsorgstjenester er fordelt på 12 virksomheter, som i tillegg til direkte tjenesteyting og intern samhandling har et mangfold av oppgaver som omfatter samarbeid mellom ulike kommunale virksomheter uavhengig av kommunalområdene. Eksempler på dette er frivillighet og kultur, samarbeid om boligtildeling og varig tilrettelagt arbeid. For barn og unge er det sentralt å peke på viktigheten av tidlig innsats, der barnehage, skole, PPT, helsestasjon og familiehelsestjenester har en felles satsning. Videre vil et nært og godt samarbeid med spesialisthelsetjenestene være vesentlig for muligheten til å gi gode og sammenhengende tjenester.

Primærhelsetjenestemeldingen viser til et endret behov for tjenester i kommunene, fordi flere brukere har kroniske sykdommer og psykiske plager. Utfordringene er spredt i de ulike aldersgruppene, utviklingen viser at det er flere brukere enn tidligere som kan trenge hjelp fra ulike fagområder. Samtidig har samhandlingsreformen resultert i en overføring av stadig flere spesialiserte fagområder til kommunen, og det er behov for kompetanse på spesifikke tjenester som påvirker intern organisering. Det blir derfor en utfordring for Porsgrunn kommune å tilby og organisere koordinerte tjenester i et mer komplekst landskap, samtidig som brukerens behov skal stå i sentrum.

Demografien er i endring, og antall eldre stiger både i Porsgrunn kommune og i landet for øvrig. Samtidig er det en lokal og nasjonal økning i antallet tjenestemottakere under 67 år.

Folkehelseprofilen for Porsgrunn kommune i 2019 indikerer at det er større sosiale helseforskjeller i Porsgrunn enn landet for øvrig, og det er en større andel yngre som har psykiske symptomer og lidelser. Statistisk materiale og grunnlaget for rammeoverføringer viser at Porsgrunn kommune på noen områder har et utgiftsbehov som er høyere enn kommuner vi sammenligner oss med, mens det for de yngste aldersgruppene er et lavere utgiftsbehov.

Figuren viser den forventede prosentvise økningen i befolkningen, sortert på alder for Porsgrunn kommune fra 2018 til 2040. Tallene er hentet fra Statistisk sentralbyrå. Prognosen viser at det er liten

endring i andelen innbyggere fra 0 til 59 år, mens aldersklassene stiger i volum, med en særlig økning i aldersgruppen 80-89 år som er forventet å øke med 208 % i perioden.

Tidlig innsats med sikte på å oppnå mestring i ulike deler av livet, samt god folkehelse får stor betydning for at helse og omsorg skal kunne fortsette med å gi gode tilpassede tjenester med tilstrekkelig kapasitet og med nødvendig kompetanse. Det grunnleggende målet er egenmestring ved hjelp av pårørende, frivillige og velferdsteknologi, og når behovet for ytterligere tjenester trer inn vil fortsatt fokus være størst mulig grad av egen mestring.

Visjon

Felles visjon for kommunen – «Sammen om Porsgrunn», gir signaler om at det satses på samarbeid og helhetlige tjenester for brukere og pårørende. Videre vil tilbud og aktiviteter til innbyggere i kommunen, som ikke er definert som tjenester, preges av samarbeid med frivillige, ulike organisasjoner eller god tilrettelegging for deltakelse i ordinære fritids- eller aktivitetstilbud i en kommune. Gode eksempler på dette kan være fysisk tilgjengelighet og universell utforming til bygg og uterom, og informasjon om kommunens tilbud på ulike språk, samt tilrettelegging for syn- og hørselshemmede.

Når alle står sammen om Porsgrunn, påvirker ikke intern organisering det tilbudet som møter innbyggerne. Det krever at vi sammen evner å se ansvaret på tvers av tjenester og virksomheter, eller i et godt fellesskap med frivillige og andre aktører.

Kvalitetsreformen «Leve hele livet» har også fokus på sammenheng i tjenestene, med den enkelte brukers behov i sentrum for tilbudet som gis. Reformen har visjoner om færre ansatte å forholde seg til for pasienter og pårørende, økt kontinuitet og mykere overganger mellom hjem, kommunale tjenester og sykehus. Ved å følge anbefalingene i reformen, ikke bare for eldre som den omhandler, men for hele befolkningen, er kommunens visjon at kommunen som helhet bidrar til at alle som bor i Porsgrunn gis muligheter for å leve et godt liv – hele livet.

For at kommunen med sin visjon skal kunne svare opp hva innbyggere og brukere mener er viktigst for å gi mestring og følelse av selvstendighet og integritet, er spørsmålet stilt begge gruppene for å få en konkretisering av dette. I tillegg er de spurt om hva som fører til økt livskvalitet og hva som kan gi reduserte behov for tjenester. Felles for tilbakemeldingene er noen konkrete forhold:

- Verdien av at mennesker samles
- Ønsker om arenaer hvor mennesker kan samles, for å heve livskvalitet, redusere angst og ensomhet, og gi mening til livet
- Lett tilgjengelighet til de ulike tilbud
- Tilrettelagte boliger og bomiljø
- Kapasitet i tjenestene, god informasjon og pårørendestøtte
- Tilbud og tjenester tilpasset ulike brukergrupper
- Tilrettelegge for personer med flerkulturell bakgrunn
- Sammenheng i tjenestene og god koordinering på tvers

Ved å be ansatte om å komme med innspill til en overordnet plan er dette i stor grad sammenfallende med innbyggere og brukeres synspunkter, men det er også kommet med noen andre forhold:

- Aktivitet og fellesskap for brukerne
- Samarbeid med frivillige
- Rekruttering og kompetanseheving
- Koordinering internt i kommunen og med samarbeidsparter

Tilbakemeldingene fra brukere, innbyggere og ansatte har satt sitt preg på helse- og omsorgsplanen, og blir særlig gjenspeilet i de konkrete foreslåtte tiltakene.

Virkemidler for å nå visjonen

For å nå visjonen om at kommunen fremstår helhetlig og samordnet i møtet med innbyggere og brukere, er det noen forhold som utmerker seg og vil inngå som satsingsområder og mål for videre kommunale plandokumenter. Basert på innspill i prosessen er temaene satt inn i en oppsummering som konkretiseres ytterligere.

Samarbeid

Kvalitetsreformen «Leve hele livet» har et aldersvennlig samfunn som en viktig målsetning. Det er en reform for å skape et mer sammenhengende tjenestetilbud for eldre og deres pårørende. Porsgrunns helse- og omsorgsplan tar inn over seg målsetningene i «Leve hele livet», og inneholder i tillegg tilsvarende visjon for alle livsfaser.

For å oppnå målsetningene i helse- og omsorgsplanen, er det behov for samarbeid på tvers av hele kommunen på alle områder. Eksempler på dette er samarbeid for å fange opp risikoutsatte barn i en tidlig fase, samarbeid for tilrettelagte arenaer for frivillig arbeid, samarbeid for transportmuligheter til og fra ulike aktivitetstilbud og samarbeid for utvikling av infrastruktur for utbredelse av velferdsteknologi, slik at eldre kan leve lenger i egne hjem med større grad av mestring og trygghet.

Videre blir gode overganger mellom tjenestene avgjørende for å skape et helhetlig tilbud. Brukere av kommunale tjenester bør i størst mulig grad oppleve en sømløs tjeneste og føle seg trygge på ivaretagelsen av egen helse. Dette fremheves i «Leve hele livet», som i kapittel 8 beskriver sammenheng i tjenesten som et avgjørende virkemiddel for å gi økt trygghet og forutsigbarhet i pasientforløp og overganger.

Veiledende tildelingskriterier danner grunnlag for hvilke tjenester som tildeles der hvor kommunen har et ansvar for det. Noen overganger er nødvendig for å sørge for riktig kompetanse, mens noen kan løses ved å flytte kompetanse fremfor pasienten. For bedre overganger vil kommunen fokusere på mer informasjon og forberedelse, og ha som målsetning å redusere antall flyttinger der det er faglig forsvarlig.

Oppvekst

Porsgrunn kommune arbeider tverrfaglig og systematisk med tiltak for barn og unge gjennom systemmodellen «Fra bekymring til handling». Ved å forebygge så tidlig som mulig, er det behov for samarbeid mellom ansatte i oppvekst som møter barn og unge gjennom barnehage, skole, barnevern og pedagogiske tjenester, og helse- og omsorgstjenesten gjennom helsesykepleier, jordmødre og andre. Familiehelsetjenester fanger opp mange som trenger bistand tidlig, og det skal fortsatt legges til rette for gode samarbeidsarenaer mellom de ulike fagpersonene som møter barn og unge i Porsgrunn kommune.

Et eksempel på et viktig tiltak som allerede er startet, er samarbeidsmøter mellom barnehage, barnevern og familiehelsetjenester, hvor felles problemstillinger drøftes, og skjæringspunkter mellom de ulike tjenestene tas hånd om av ansatte med formål om at brukere ikke må forholde seg til hvordan kommunen velger å organisere seg. Slike tverrfaglige samarbeid vil det sees på om er hensiktsmessig for flere krysningsfelt. Det vil arbeides med klare rutiner for når samarbeidet gjør at taushetsplikten mellom ansatte er opphevet til brukerens beste, og kommunen vil prioritere å senke hindringer for samarbeid som for eksempel budsjettering, styringslinjer og organisering.

Tidlig innsats gjelder også satsing på aktivitet, god folkehelse og en satsning på at barn og unge får en aktiv livsstil med alle dokumenterte effekter dette har på både fysisk og psykisk helse.

Kommunedelplanen for idrett og fysisk aktivitet har «Aktiv hele livet» som visjon, og gir gode føringer på hvordan kommunen skal tilrettelegge for friluftsliv som en livslang aktivitet som bidrar til god folkehelse, i tillegg til satsning på et organisert fritidstilbud som gir tilhørighet og samhold som bidrar til god mental helse.

Bolig og byutvikling

Et aldersvennlig samfunn med universelt utformede utendørsområder og øvrig bebyggelse som er universell og attraktiv er viktige hovedtrekk i reformen «Leve hele livet».

Porsgrunn kommune har de senere år gjennomført omfattende tiltak for å tilby levende byrom. Sentrum av byen har stor tilførsel av leiligheter, som gjør at flere eldre bor i byen. Her tilbys utendørsområder som er fremkommelige med rullator, det settes fokus på flatt dekke hvor det er mulig, og det fokuseres på benker i områder hvor det er naturlig å bevege seg.

Den demografiske utviklingen med et økende antall eldre, gjør det nødvendig for generasjonen å ta et privat ansvar for egen bolig. Innbyggerne må bo i en bolig hvor det er tilrettelagt for en lengre alderdom i tråd med at befolkningen lever lenger. Porsgrunn kommune ønsker å tilrettelegge for utbyggere som bygger boliger med fellesområder og møteplasser, som kan være et virkemiddel som motvirker ensomhet. I revisjon av kommuneplanens samfunnsdel vil helse og omsorg være bidragsyter for at visjonene i helse- og omsorgsplanen inkluderes i kommunens felles målsetninger og tiltak.

For at kommunens innbyggere skal kunne møtes, være sammen og benytte seg av ulike tilbud og tjenester, er det avgjørende at det finnes en infrastruktur som gjør det mulig å komme seg frem. Bypakke Grenland har viktige tiltak som bygger opp under målsetningene, og kommunen vil i perioden samarbeide for å tilrettelegge ytterligere for å gjøre tilbud tilgjengelig for flest mulig.

Nummer	Tiltak for å nå målene knyttet til samarbeid
1	Videreutvikle og skape nye arenaer for samhandling med kommunens øvrige kommunalområder for felles målsetninger og samarbeid.
2	Systematisere og videreutvikle arbeid med fremkommelighet og mulighet for deltakelse i aktiviteter og tilbud for innbyggere i alle aldre.

Informasjon

Informasjon må være lett tilgjengelig når innbyggerne trenger det, både informasjon om kommunale tjenester, men også informasjon fra andre aktuelle aktører som kommunen samarbeider med. Innbyggere som trenger hjelp til å manøvrere i digitale skjemaer og informasjon på nett, får tilbud om hjelp på kommunens servicesenter. Her tilbys «Digihjelp», veiledning til utfylling av søknad for tjenester i helse og omsorg, og hjelp til å finne ut av hvilke tilbud og aktiviteter som finnes i kommunen. Dette er tiltak som bygger opp under handlingsplanen for helse og omsorg, og et samarbeid som er avgjørende for at området skal nå ut med informasjon til innbyggere, brukere og pårørende.

Tilbakemeldinger fra brukere og innbyggere er at informasjon bør være tilgjengelig både på internett, og på papir. Brukerne har ulike behov, og kommunen vil tilpasse sin informasjon slik at alle har tilgang til det som er nødvendig å vite om de ulike tjenestene. Informasjon vil også oversettes til aktuelle språk, slik at også innbyggere som ikke har norsk som sitt morsmål skal få den samme informasjonen, og samarbeidet med tolketjenesten opprettholdes for å sikre denne målsetningen. Porsgrunn kommune har startet arbeidet med en oppdatert kommunikasjonsplan, og helse og omsorg vil bidra i arbeidet for å sikre tilgjengelig informasjon om kommunalområdet med særlig fokus på kommunens tilbud for å fremme friskliv og aktiviteter som gjør at innbyggerne kan leve et godt liv – hele livet.

Fastlegene er i kontakt med brukerne ofte lenge før kommunale tjenester er aktuelt. Kommunen vil fortsette samarbeidet med alle fastleger for å gi målrettet og god informasjon til alle innbyggere.

Ved oppstart av tjenester vil pasienten få en samtale med personalet for at pasienten skal få informasjon, ha mulighet til å stille spørsmål og ansatte blir oppmerksomme på pasientens ønsker og behov. Det skal tilstrebes at pasienten har med seg en pårørende i en slik samtale om pasienten ønsker det, for å gi større trygghet og det er flere som kan huske hva som blir sagt. Om ønskelig kan også hovedelementer skrives ned underveis i samtalen.

Pasientjournal

Samhandlingen mellom kommunens pasientjournalssystem og øvrige samhandlere er godt utbygd med trygge elektronisk meldinger som sendes gjennom Norsk Helsenett. Likevel er informasjonsflyt avhengig av at ansatte sender meldinger som er relevante å få og motta, både i kommunen, og med andre samarbeidsaktører som spesialisthelsetjenesten, apotek, fastleger, laboratorium, fysioterapeuter med flere.

Direktoratet for e-helse har startet et arbeid med en felles pasientjournal for primærhelsetjenesten på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet, som også vil ha gode integrasjoner mot system i spesialisthelsetjenesten. Porsgrunn kommune vil være aktiv deltaker i arbeidet med felles journalssystem, som svarer på hovedutfordringen i meldingen «Én innbygger – én journal». Slik kan kommunen sikre at brukere kun oppgir informasjon en gang til helsepersonell, og andre relevante tjenesteytere vil alltid ha den oppdaterte informasjonen om sin bruker.

Nummer	Tiltak for å nå målene knyttet til informasjon
1	Helse og omsorg deltar i kommunens utarbeidelse av kommunikasjonsplan, med særlig fokus på å gi informasjon om kommunens tilbud for å fremme friskliv og aktiviteter som gjør at innbyggerne kan leve et godt liv – hele livet.

2	Fastlegene får regelmessig informasjon om tilbud som er aktuelt å ha med seg i dialog med innbyggerne gjennom egen portal som er tilgjengelig for fastleger.
3	Det tilstrebes å ha med pårørende i førstegangssamtaler ved innleggelse eller oppstart av nye tjenester der bruker ønsker det.
4	Kommunen deltar i arbeidet med en felles journalløsning for primærhelsetjenesten ledet av direktoratet for e-helse.

Avklarte forventninger

Gjennom god og tydelig informasjon som både kan oppsøkes på egenhånd, men også som deles aktivt, får innbyggerne tydelige og realistiske forventninger til hva kommunen kan tilby.

Informasjonen, som omtales i handlingsplanen, skal skille mellom når innbyggerne må ta ansvar for oppgaver selv, og når kommunen har tilbud og tjenester som er aktuelle.

Det innføres som tiltak at flere brukere med tildelte tjenester får tydelige skriftlige avtaler med kommunen om hva bruker og pårørende selv er ansvarlige for. Til å begynne med vil avtalene inngås skriftlig, men langsiktig mål er at innbyggerne får tilgang til all sin dialog med kommunen gjennom en innbyggerportal. Ved å tydeliggjøre hva bruker har ansvar for selv, vil det kunne øke brukers mestring og bruker står i sentrum for sin egen tjeneste. Velferdsteknologi vil spille en viktig rolle for å komplementere tjenesten for brukere med ressurser til å gjøre deler av egenomsorgen selv.

Innbyggerne forventer en tjeneste med faglig forsvarlighet i tråd med nasjonale føringer, og kommunen jobber til enhver tid for å etterleve lover, rundskriv og normer. Samtidig gir samfunnets ulike verdier og normer endringer i innbyggernes forventninger. Kompetansen som kreves for å tilby forsvarlige kommunale tjenester blir stadig økende i takt med endringene som er beskrevet i dagens situasjon. Lovgivningen siden 1999 er i stor grad rettighetsbasert for innbygger, noe som også har medført en høy forventning fra brukere og pårørende. Porsgrunn kommune skal jobbe videre for å gi realistiske forventninger, med særlig veiledende tildelingskriterier som nyttig verktøy. Det er pasienter og brukeres behov som må styre tildeling av tjenester, og noen ganger vil tildelinger stride mot forventningene innbyggerne har. Det er kommunens oppgave å utøve faglig forsvarlighet i alle ledd, og et viktig tiltak i perioden blir tydelige avtaler, samt klar formidling av informasjon i tråd med kommunens kommunikasjonsplan som tiltak.

Nummer	Tiltak for å nå målene knyttet til forventninger
1	Det gjennomføres «innkomstsamtaler» ved oppstart av nye tjenester og overganger mellom virksomheter. Det innføres i større grad skriftlige avtaler med brukere og pårørende.
2	Helse og omsorg deltar i kommunens arbeid for en innbyggerportal.
3	Kommunen opprettholder fokuset på faglig forsvarlighet og kvalitet i tjenesten, gjennom endringer i ansvar og oppgaver.
4	Årlig revisjon av veiledende tildelingskriterier.

Mestring i ulike livsfaser

Gjennom økt kompetanse, vil brukere oppleve mestring over lengre tid før de får behov for kommunale tjenester. Brukere vil oppleve god kvalitet når behovet for bistand er til stede.

Hverdagsmestring fremheves som et prioritert tema i «Leve hele livet». I meldingens punkt 7.1 omtales hverdagsrehabilitering som et sentralt virkemiddel for økt selvstendighet. I Porsgrunn kommune er hverdagsrehabilitering innført med mål om å gjøre brukere mest mulig selvhjulpne og gi økt mestring i hverdagen. Dette tiltaket har hittil vært under utvikling, og hverdagsrehabilitering som metode vil i perioden fremover søkes å bli en integrert del av alle ledd i tjenestene på samme måte som velferdsteknologi. Likedan fremhever meldingen «Leve hele livet», proaktive tjenester og målrettet bruk av fysisk trening som tiltak for å gi grunnleggende helsehjelp. Tiltak er allerede innført i Porsgrunn kommune gjennom et bredt aktivitets og frisklivstilbud, og for eksempel arrangeres inspirasjonsdag for innbyggere når de fyller 75 år for å informere om generell folkehelse, viktigheten av fysisk aktivitet, ernæring og sosialt samvær. Disse tiltakene vil i tråd med meldingen, videreutvikles og fremheves i langtidsperioden for økt kvalitet og mestring i alle deler av helse- og omsorgstjenesten.

Frivillighet

Frivillighet kan gi mestring og økt egenverdi for både den frivillige og verdighet og livsglede for brukere. I «Leve hele livet» anslås det totale verdibidraget til samfunnet fra pensjonister gjennom frivillig arbeid til 45 000 årsverk. Med en økende andel eldre i samfunnet og stadig større behov for ansatte i helse- og omsorgsykker, vil Porsgrunn kommune ha behov for frivillig innsats i enda større grad enn i dag. Kommunen vil koordinere og tilrettelegge for økt frivillighet, og utreder muligheten for å ta i bruk utviklede verktøy for både å rekruttere flere og målrette den frivillige innsatsen ytterligere.

Frivillighet må ikke være organisert i foreninger, det kan også være enkelttiltak som privatpersoner ønsker å gjennomføre som å lage mat eller stelle blomster i en institusjon. Det kan også være frivillighet som inkluderer generasjoner på tvers, som for eksempel aktivitetsentrene har gjennomført ved nettbrettkurs drevet av ungdomsskoleelever. Kommunen har svært god erfaring med aktivitetscenter, som viktig bidrag til samhold, meningsfulle dager og aktivisering. Hele bydeler løftes ved et levende aktivitetscenter, og kommunen vil i perioden for handlingsplanen vurdere om det kan være flere områder som egner seg for slike senter. Elementer i senterne som kafé-tilbud er sosialt og helsefremmende, og det viser seg også å være egnet med samlokalisering med andre helse- og omsorgstilbud. Den demografiske utviklingen lokalt i kommunen må vurderes i tilknytning til lokalisering av aktivitetscenter.

Velferdsteknologi

Formålet med å innføre velferdsteknologi er å understøtte og forsterke brukernes trygghet, sikkerhet, mestring og medbestemmelse. Direktoratet for e-helse definerer velferdsteknologi som en fellesbetegnelse på tekniske installasjoner og løsninger som kan bedre den enkeltes evne til å klare seg selv i egen bolig, og bidra til å sikre livskvalitet og verdighet for brukeren. Samtidig kan bruk av velferdsteknologi gi mer effektiv bruk av kommunale ressurser.

Porsgrunn kommune vil, i tråd med nasjonale føringer, gjøre velferdsteknologi til en integrert del av det ordinære tjenestetilbudet. I perioden vil det satses aktivt på å innføre tilpasset teknologi til brukerne, for større grad av mestring som igjen kan gi økt integritet. Arbeidet har som forutsetning at

brukernes personvern er sikret, og det skal ikke innføres mer inngripende tiltak enn det brukeren har behov for. Kommunalområdet vil samarbeide med kommunens øvrige arbeid for digital transformasjon, og ta i bruk teknologi der det kan løse utfordringene for en tryggere og mer effektiv bruk av økonomi og personell. Dersom velferdsteknologi kan gi økt trygghet og mestring for brukerne som kan gjøre seg nytte av det, frigjøres helsepersonell til å gjøre de oppgavene teknologien ikke kan ivareta.

Nummer	Tiltak for å nå målene knyttet til mestring i ulike livsfaser
1	Kommunen kobler sammen behov for ulik innsats, med frivillige som ønsker å bidra. Det utredes videre mulighetene for å ta i bruk digitale verktøy dette arbeidet.
2	Det settes inn tiltak for å rekruttere frivillige i alle aldre.
3	Frivillige benyttes mer aktivt inn i tjenestene som ressurs, sammen med beboere, deltakere i matlaging, miljøskapende tiltak med mer.
4	Hverdagsrehabilitering videreutvikles og integreres i alle deler av tjenesten.
5	Satsing på folkehelse, aktivitet og friskliv opprettholdes.
6	Velferdsteknologi innføres som en integrert del av den totale helse- og omsorgstjenesten, og økt tilgjengelighet for innbyggere og brukere søkes løst gjennom digitalisering

Koordinering - brukeren i sentrum

Ved å samarbeide i hele kommunen, gi innbyggere og brukere god informasjon og tydelige forventninger til en tjeneste med mestring i sentrum, er målsetningen for handlingsplanen å gi innbyggere et helhetlig tilbud i et livstidsperspektiv. Slik kan Porsgrunn kommunes innbyggere leve et godt liv hele livet.

Koordinering

I en helse- og omsorgstjeneste hvor stadig flere spesialiserte funksjoner ivaretas av kommunen, og lengre sykehusinnleggelses erstattes med poliklinisk behandling og rask overføring til kommunen i tråd med samhandlingsreformen, vil pasienter og brukere ha behov for en trygg og god koordinering, både internt i kommunen og med andre aktører. Porsgrunn kommune har koordinerende enhet på tjenestekontoret, som bidrar til at brukere med langvarige og sammensatte behov ivaretas og opplever trygghet og sammenheng i tjenestene. Dette tilbudet vil kommunen arbeide for at styrkes ytterligere, og det tidligere nevnte tiltak for felles journalsystem for primærhelsetjenesten vil være et viktig bidrag i dette arbeidet.

Stadig flere har samtidig behov for tjenester fra et vidt spekter av fagområder. For Porsgrunn kommune ser vi at vi har en økende andel mellom 67 og 79 år som har behov for både institusjonstjenester, omfattende hjemmetjenester og tverrfaglig samarbeid. I tillegg har kommunen flere unge voksne med sammensatt problematikk som gjør at brukerne faller utenfor skole og arbeid, og dermed har behov for en koordinator for å mestre livet best mulig på egen hånd. Individuell plan eller tilsvarende arbeidsform er et godt og viktig verktøy i disse problemstillingene.

I veileder for personer med store og sammensatte behov, gis kommunene anbefalinger i tråd med øvrige føringer som tidligere er fremkommet i helse- og omsorgsplanen. Veilederen anbefaler større medvirkning av bruker, velferdsteknologi og samhandling. Fastlegene har en avgjørende rolle i samhandlingen, og det brede samarbeidet med fastleger vil videreføres i perioden. Videre anbefales tverrfaglige team, som vil bety endringer i kommunens organisering. I perioden for helse- og omsorgsplanen vil kommunen utrede muligheten for at helsepersonellet flyttes mens pasient eller bruker er i hjemmet eller i institusjon, slik at antallet innleggelses kan reduseres. I perioden vil kommunen også styrke kompetansen på koordinering, slik at ansatte i alle ledd i tjenesten har god kunnskap om temaet, og det vil tydeliggjøres hvor i organisasjonen ansvaret for koordinering ligger.

Nummer	Tiltak for å nå målene knyttet til bruker i sentrum
1	Utrede ulike tiltak for tverrfaglige, ambulerende team med nødvendig kompetanse på utvalgte fagområde, for å unngå innleggelse eller flytting.
2	Styrke praksisen rundt koordineringsarbeidet i alle virksomheter.

Avslutning

Helse- og omsorgsplanen har blitt til i et bredt samarbeid med brukere, innbyggere, ansatte og kommunens ulike kommunalområder. Planen er overordnet og gi retning for en innsats som primært gjelder temaer uavhengig av alder eller diagnose, og det vil fortsatt legges fram delplaner og ulike temaplaner for ulike tjenesteområder.

Arbeidsmåten har resultert i at det er gitt svært konkrete innspill til innhold og prioriteringer, og det har samtidig gitt mulighet for en form for «høring» gjennom de synspunktene og vurderingene som er tatt opp.

Mange har bidratt med personlige erfaringer, og det har fremkommet eksempler og forslag som blir tatt med videre i arbeidet med å konkretisere temaområdene. Det er vist et engasjement som også er inspirerende i videre arbeid i administrasjonen.

Planen har tatt utgangspunkt i kommunens egen visjon «Sammen om Porsgrunn», med bakgrunn i at hele kommunen må stå samlet for å møte utfordringsbildet som avtegner seg i nasjonale føringer og dokumenter. Det er større forventninger til en mer sammensatt tjeneste, aldrende befolkning, krav til større grad av medvirkning og tilpasning til den enkelte. Virkemidlene som planen tar for seg er et samarbeid på tvers av sektorer og nivå, god informasjon, avklarte forventninger, mestring i ulike livsfaser og god koordinering av tjenestene.

Tilbud og tjenester som er allmenne, som helsestasjon- og skolehelsetjeneste, fastlegeordning og akuttmedisinsk bistand skal baseres på faglige retningslinjer. Dimensjonering av de ulike kommunale tjenestene må være under kontinuerlig vurdering og tilpasninger.

For å nå visjoner og mål som fremkommer i planen må frivillig arbeid styrkes ytterligere, hverdagsrehabilitering og velferdsteknologi må utprøves før det utløses behov for ytterligere tjenester, og de ulike tilbud må gis en trygg og sikker koordinering med brukeren i sentrum. Planen er et middel for å nå målet om at kommunens innbyggere kan leve et godt liv, hele livet i Porsgrunn.